

Co bychom měli vědět o Internetu: hledání informací v síti sítí!

Výsledky z vyhledavačů

Okruh 2 / Co bychom měli vědět o Internetu: hledání informací v síti sítí!

2.1 Výsledky z vyhledavačů

2.2 Informace na Internetu: důvěryhodnost a kvalita

2.3 Wikipedie

2.4 Reklama

Vydavatel: Online Safety Institute, z.s.p.o., Svornosti 30, 150 00 Praha 5, IČO: 75098679, www.osi.cz

Přeloženo a upraveno z německého originálu organizace Klicksafe.de (www.klicksafe.de)

Autoři: Marco Fileccia, Tim Kirchner, Birgit Kimmel, Gabriele Lonz, Stefanie Rack, Gudrun Melzer, Miriam Brehm, Bettina Kopf.

Nekomerční rozmnožování a rozšiřování je výslovně povoleno s uvedením zdroje českého vydavatele a organizace Klicksafe.de a webové stránky www.klicksafe.de

Dílo je chráněno licencí:

„Creative Commons Attribution – Noncommercial – No Derivate Works 3.0 Unported Licence“

Co bychom měli vědět o Internetu

Informační základ

Vyhledavače

Vyhledavače bezesporu představují jednou z nej-důležitějších funkcí Internetu. Jsou prostředníkem mezi námi a množstvím informací dostupných na Internetu. Ale i jejich možnosti jsou omezené, protože všechny vyhledavače po zadání dotazu nevyhledávají v celém Internetu, ale jen v indexovaných stránkách (jako knihovnice, která nabídne jen určité knihy). Nadvládu v oblasti vyhledávání má Google: zpracovává přibližně 88 miliard dotazů měsíčně, Twitter 19 miliard, Yahoo 9,4 miliardy a Bing 4,1 miliardy (Ikaros č. 5/2, 2010). Drtivá většina dotazů tak míří k jedinému vyhledavači, ačkoliv existuje celá řada alternativních vyhledávacích pomocníků. Obecně se rozlišují tyto vyhledávací systémy:

Vyhledavače a reklama

Běžné vyhledávání na Internetu je zdarma, většina vyhledavačů totiž financuje svůj provoz zisky z reklamy. Nejdokonalejší systém zpoplatněných služeb vyvinul opět Google (např. „AdSense“ a „AdWord“, viz kapitola Reklama). Tato reklama musí být jasně označená a obvykle se objevuje zcela nahoře na seznamu výsledků vyhledávání. Řada vyhledavačů má kromě toho i sloupec s reklamními odkazy, nejčastěji na pravé straně. Označení reklamy není jednotné a může jít o slova jako „reklama“, „inzerce“ nebo „sponzorované odkazy“, „partnerské odkazy“ apod.

Ručně vytvářené vyhledávací katalogy	Fulltextové vyhledavače	Specializované vyhledavače
Příkladem může být Yahoo!, seznam.cz nebo centrum.cz. (viz pracovní list 1 a 2). Vyznačují se tím, že vyhledávané stránky se zpracovávají redakčně, to znamená, že všechny stránky zařazené do katalogu hodnotil člověk.	jsou běžné vyhledavače, které k vyhledávání používají software. Takzvané roboty neboli crawleři (někdy také spidery) pravidelně procházejí všechny stránky na světovém Internetu a sbírají o nich informace, které ukládají do svých databází. Tyto (oindexované) stránky potom vyhledavač podle různých kritérií řadí do výsledků vyhledávání.	Specializované vyhledávací služby jsou v poslední době na vzestupu. Zaměřují se jen na část informací na Internetu, např. na zpravodajství, některé odborné téma, vyhledávají jen v katalozích e-shopů, v diskusních fórech apod.
<ul style="list-style-type: none"> • kratší seznam • často vyšší kvalita • stránky jsou „ověřené“ • „Wikiscanner“	<ul style="list-style-type: none"> • rychlý • více výsledků vyhledávání • bez obsahové kontroly stránek	<ul style="list-style-type: none"> • méně výsledků vyhledávání • tematicky zúžené • cílené vyhledávání

Problematika ochrany před nevhodným obsahem

Vyhledavače nabízejí výsledky vyhledávání podle toho, jak se jim prezentují provozovatelé stránek. Například za nevinnými klíčovými slovy „moje přítelkyně Katka“ se tak může skrývat i pornografická stránka. Podobně nepříjemné jsou překlepy, na které se provozovatelé stránek cíleně zaměřují a registrují odpovídající domény. Některé vyhledavače nabízejí i možnost výsledky filtrovat pro děti a dospívající, obecně ale nelze na tyto systémy příliš spoléhat.

Prvních 20

Aby byl uživatel schopný správně zpracovat výsledky vyhledávání, měl by vědět, že mnoho provozovatelů internetových stránek má velký zájem na tom, aby se jejich nabídka objevila co nejdříve ve výsledcích vyhledávání.

Ve firmách už existují i pracovní pozice, jako je „optimalizátor pro vyhledavače“, tzn. člověk, který je zodpovědný za to, že se stránka objevuje ve výsledcích vyhledávání. Pozor: toto si zpravidla mohou dovolit jen firmy, proto se ve výsledcích vyhledávání obvykle nejdříve objevují komerční stránky větších provozovatelů. Stránky malých firem nebo jednotlivců jsou navíc ve vyhledavačích potlačovány i tím, že většina uživatelů při vyhledávání věnuje pozornost jen prvním 20 výsledkům.

Děti a vyhledavače

Žáci by měli znát různé vyhledavače a rozdíly mezi nimi, aby si dokázali bezpečně vyhledávat kvalitní informace (prac. listy 1 a 2). Kromě toho je důležité umět rozlišovat reklamu od „skutečných“ výsledků vyhledávání (prac. listy 2 a 3) a používat efektivní způsoby vyhledávání (prac. listy 1-3).

Nevhodný obsah

Právě mladší děti by měly být účinně chráněny před nevhodným obsahem, a proto by měly používat vyhledavače, které jsou pro ně určené (např. dětskou verzi vyhledavače Google @ www.kidrex.org nebo pro menší děti vyhledavač na webu @ www.alik.cz). Děti kolem deseti let už by si měly dobře uvědomovat, že ne vše na Internetu je pro ně vhodné. A navíc by měly umět mluvit o tom, co je obtěžuje (např. když se při vyhledávání na Internetu „spletou“). U nejstarších žáků (9. třída ZŠ a 1. ročník SŠ) je běžné, že je baví experimentovat a provokovat. Zde pomohou jasná a závazná pravidla pro používání Internetu ve škole, ideálně písemná.

Následující tabulka pomůže s orientací, jak u dětí rozvíjet správné vyhledávání přiměřeně jejich věku:

První stupeň		Druhý stupeň	
Používání Internetu především pomocí oblíbených a ověřených funkcí			
	Používání dětských vyhledavačů (www.alik.cz, www.kidrex.org apod.)		
		Poznávání a porovnávání jednotlivých vyhledavačů a katalogů	
		Používání „normálních“ vyhledavačů	
		Zadávání předem stanovených pojmů	Volné vyhledávání k určitému tématu
	Vysvětlování způsobu vyhledávání, diskuse o vyhledávacích strategiích, posuzování výsledků		

@ Odkazy

www.bezpecne-online.cz

Webové stránky určené dětem a dospívajícím s tipy pro bezpečné a efektivní vyhledávání informací na Internetu.

www.alik.cz

Webové stránky pro děti. Jejich součástí je i vyhledávací katalog s prověřenými stránkami a filtrem nevhodných pojmů.

www.kidrex.org

Vyhledavač pro děti od firmy Google. Filtruje nevhodná hesla a používá software pro rozpoznání např. pornografických stránek. Nejde ale o ruční katalog s výhradně prověřenými stránkami.

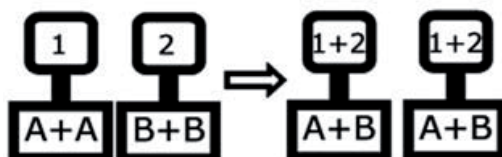
Metodicko-didaktické pokyny

Pracovní list			
Časová náročnost (vyučovací hodiny)	3-4	2-3	2-3
Cíle	Zkoušením a vzájemným porovnáním jednotlivých vyhledavačů se žáci naučí efektivně vyhledávat na Internetu	Žáci se seznámí s jednotlivými vyhledavači a jsou schopni je mezi sebou porovnat	Žáci se naučí principy fungování vyhledavačů (např. vyhledavače Google) a osvojí si vytváření logických propojení
Metody	Internetová rešerše, plakát, srovnání, „kooperativní“ práce ve dvojicích	Rešerše, srovnání, tabulka, „kooperativní“ práce ve skupinách	Rešerše, práce ve dvojicích
Formy výuky	Samostatná práce, práce ve dvojicích, hra na odborníky	Samostatná práce, práce ve dvojicích, práce ve skupinách	Samostatná práce, práce ve dvojicích
Přístup k Internetu	ano	ano	ano
Přístup k počítači	ano	ano	ano

Komentáře k pracovním listům

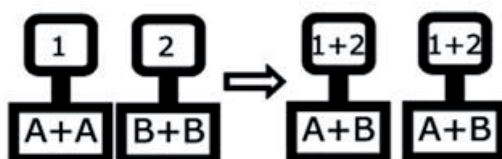
▶ V tomto pracovní listu by se měli žáci seznámit s možnostmi dětských vyhledavačů. Na příkladu hesla „morče“ (místo něj samozřejmě můžete použít jakýkoliv jiný výraz) se naučí orientovat ve výsledcích vyhledávání. I pro české děti postupně vznikají vyhledávací služby, které se zaměřují jen na stránky vhodné pro děti. Počet nalezených výsledků je tak podstatně nižší než u běžných vyhledavačů, ale pro děti přehlednější.

Nejprve děti použijí vyhledavač KidRex.org a potom katalog na stránce Alík.cz. Tyto dvě služby mohou děti porovnat, například i tak, že budou pracovat „kooperativně“: Jedna skupina (A) použije KidRex.org, druhá skupina (B) bude pracovat na stránce Alík.cz. Potom se po dvou posadí k počítači tak, aby u každého PC byl jeden žák ze skupiny A a jeden ze skupiny B, a „své“ vyhledavače si navzájem představí a porovnájí své výsledky.

Pokud chcete s tématem dále pracovat, můžete oba vyhledavače porovnat (který vyhledá lepší výsledky? Který je přehlednější? apod.) a vytvořit plakát s tipy pro vyhledávání. Můžete zkusit také propojení výrazu „morče“ s dalším pojmem, například „potrava“. Potom se nabízí hra na odborníky v hodině přírodovědy, kde děti využijí informace získané na Internetu.

▶▶ V posledním úkolu by se měli žáci naučit lépe používat vyhledavače, a to tak, že se naučí používat nástroje „rozšířeného vyhledávání“. U Seznamu se mu říká „pokročilé hledání“ a objeví se u vyhledávacího okna až po zobrazení výsledků prvního vyhledávání; s tím byste měli dětem trochu pomoci. Metodický tip: ve dvoučlenných skupinách mohou děti vyhledávat každý v jiném katalogu a potom své výsledky navzájem porovnat.

►► V polovině roku 2010 se počet výsledků vyhledávání na dotaz „fotbal“ pohyboval nad hranicí 17 milionů, u slova „koně“ se objevilo přes 3 miliony výsledků. Kdyby člověk každou z nalezených stránek na dotaz „fotbal“ prohlížel jednu vteřinu, trvalo by mu to více než 5 let, samozřejmě bez spánku, jídla a dalších podobných věcí.

Prostudováním návodů na vyhledávání přes Google by se měli žáci naučit základní principy zadávání dotazů, tj. např. to, že vkládání A/AND není nutné (Google slova v dotazu propojuje automaticky), to, že Google ignoruje samostatná čísla a výplňková slova (s použitím znaménka + se ale do vyhledávání vrátí), to, že Google rozlišuje různé tvary slova (je tedy rozdíl mezi „kůň“ a „koně“) apod. Google ale například nedělá rozdíl v tom, jestli je slovo napsané velkými nebo malými písmeny.

U posledního úkolu myslete i na to, že je řada otázek, na které nelze najít odpověď jen s pomocí Internetu. Můžete například přibližně vymezit téma, kterého se budou otázky týkat.

Pracovní list ze dne

Jméno:

Hledej, hledej!

Morče!

...konečně jsi přesvědčil rodiče, aby ti dovolili morče. Než si ho ale přineseš domů, měl by sis o morčatech zjistit co nejvíc informací, aby ses o něj dobře postaral. Určitě tě hned napadne, kde něco o morčatech zjistit: v knihovně a jistě něco najdeš i na Internetu.

! Na Internetu je spousta vyhledávacích služeb. Říká se jim vyhledavače a je to vlastně obyčejný počítačový program. Většina vyhledavačů pomáhá dospělým najít na celém obrovském Internetu tu správnou informaci, často se používá např. vyhledavač Google. Existují ale i vyhledavače pro děti. V češtině můžeš používat např. katalog na webu *Alík* nebo vyhledavač *KidRex*.

www.alik.cz
www.kidrex.org

1. úkol:

Otevři si internetovou stránku @ www.kidrex.org. Do vyhledávacího pole napiš slovo „morče“ a klikni na „search“ (hledat)!

2. úkol:

Objeví se ti seznam výsledků vyhledávání, tzn. stránek, na kterých můžeš najít něco o morčatech. Můžeš se podívat i na další výsledky (jak na to, si přečti v rámečku dole). Některé stránky otevři a zjisti si něco o morčatech, aby se z tebe stal odborník!

3. úkol:

Vyhledávání si zopakuj v katalogu na stránkách @ www.alik.cz. Vyhledávací pole je úplně nahoře na stránce pod heslem „Alíku, hledej“. V čem je vyhledávání podobné a kde jsou rozdíly? Se kterým vyhledavačem se ti lépe pracuje?

Než klikneš na některou ze stránek z výsledků vyhledávání, pozorně si přečti ukázkou a zkus odhadnout, o jakou stránku asi jde. Je to právě to, co hledáš? Ušetříš tak spoustu času!

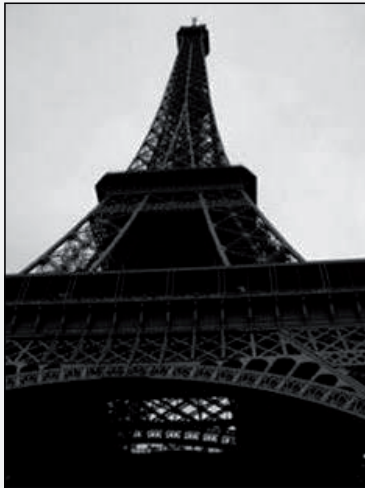
▶ TIP: Jestli ti nestačí první výsledky vyhledávání, na další se můžeš podívat tak, že klikneš na „Next“ (další) dole na stránce!

Pracovní list ze dne

Jméno:

Google, Yahoo a ... co ještě?

©Marco Fileccia

Hledat? A najít!

Určitě znáš vyhledavač Google a umíš ho používat. Znáš ale i některé jiné?

Vyhledávací katalogy

Zde by ses měl seznámit s dalšími pomocníky při vyhledávání na Internetu. Nejsou to klasické vyhledavače, ale katalogy, které vyhledají stránky, které nejen že obsahují hledané slovo, ale jsou i redakčně prověřené.

Rozšířené vyhledávání

Ve všech vyhledávačích a katalozích můžeš hledat jedno heslo, ale dokonce i kombinace několika hesel, např. Paříž + počet obyvatel. Takovému vyhledávání se říká rozšířené. Každý vyhledavač nebo katalog nabízí různé možnosti, jak můžeš svůj dotaz upřesnit.

SEZNAM Google

Reklama

(Téměř) všechny vyhledavače na Internetu vydělávají na reklamě! Umíš reklamu poznat? Většinou je ve výsledcích vyhledávání úplně nahoře (někdy navíc i napravo) a má uživatele přimět k tomu, aby na ni klikli. Bývá ale označená, a to slovy jako „inzerce“, „sponzorované odkazy“, „partnerské odkazy“, „sponzorské stránky“, „doporučené odkazy“ apod.

Pracovní list ze dne

Jméno:

Otevři si stránku @ www.seznam.cz

1. úkol:

Do vyhledávání zadej jakýkoliv pojem (např. Paříž). Kolik výsledků se objevilo? Stejně vyhledávání zkus i na @ www.google.cz!

Porovnej počty výsledků vyhledávání! Podle čeho ve výsledcích poznáš reklamu?

2. úkol:

Vytvoř tabulku a zapiš do ní počty výsledků vyhledávání v jednotlivých vyhledávačích!

3. úkol:

V jednom z vyhledavačů si otevři rozšířené vyhledávání a svůj dotaz zpřesni, např. „Paříž + počet obyvatel“. Kolik výsledků dostaneš teď? Počet zapiš do tabulky. Dostaneš se takto ke konkrétní informaci rychleji?

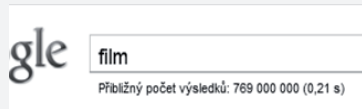
Wikipedie – co o ní víš?

769 000 000 výsledků

Znáš to? Hledáš něco na Google a vyskočí ti tolik výsledků, že bys je ani za celý svůj život nestihl projít?

Jak vlastně funguje vyhledavač?

Princip je skoro vždycky stejný: Software (tzv. „robot“ nebo „spider“ nebo „web-crawler“ neustále prochází Internet a sbírá informace o jednotlivých internetových stránkách. Tyto informace setřídí a hierarchicky seřadí. Čím lepší je program, tím lepší jsou i seznamy výsledků ve vyhledávači. Google zavedl systém, který se jmenuje „PageRank“, a který bere ohled nejen na hledané slovo, ale i na počet odkazů na tuto

Kolik to stojí?

Všichni víme, že drtivá většina vyhledavačů na Internetu je zdarma. Jak ale jejich provozovatelé vydělávají peníze? Kouzelné slůvko zní „reklama“. V seznamu výsledků vyhledávání – logicky úplně nahoře - jsou i inzertní výsledky, za které si provozovatelé stránek platí. Je nutné rozeznat běžné výsledky od placených odkazů. Vyhledavač Google zobrazuje reklamu jako „sponzorované odkazy“. Objevuje se zcela nahoře ve výsledcích vyhledávání a někdy také vpravo v samostatném sloupci.

Inteligentní vyhledávání

Google nabízí spoustu možností, např. použitím znaménka „plus“ můžeš zajistit, že slovo se znaménkem se ve výsledcích objeví vždy, znaménkem „mínus“ konkrétní slovo naopak zcela vyloučíš. A například díky uvozovkám můžeš hledat dvě nebo více slov a získat jen odkazy, kde se slova objevují přesně tak, jak jsi je zapsal do uvozovek.

Pracovní list ze dne

Jméno:

Otevři si stránku Google a do vyhledavače zadej výraz jako „fotbal“ nebo „koně“ apod.

1. úkol:

Kolik výsledků vyhledávání se ti objevilo? U kterých jde o reklamu? Počet výsledků si zapiš.

Otevři si „rozšířené vyhledávání“ a svůj dotaz upřesni!

2. úkol:

Potom si pozorně přečti ukázky zobrazené u každé nalezené stránky. Na zvláštním papíře si vytvoř tabulku výsledků vyhledávání. Napiš, jak zněl tvůj dotaz, kolik výsledků jsi dostal a jestli bylo hledání úspěšné.

Zkus na Internetu najít návody, jak nejlépe vyhledávat na Google.

Pomocť ti můžou články na serveru @ www.technet.cz

nebo např. text na @ <http://www.tipypropc.cz/vyhledavejte-na-googlu-efektivne>

3. úkol:

Potom vyhledávání zopakuj!

4. úkol:

Sedněte si k počítači po dvojicích a střídejte se: jeden z vás vždy položí těžkou otázku, kterou si sám vymyslí, a druhý na ni najde odpověď pomocí vyhledavače Google.

TIP: Snaž se svůj dotaz formulovat co nejpřesněji.

A nezapomeň, že první výsledky na stránce nemusí být také ty nejlepší.